

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 14/2024. (VII. 8.) AB HATÁROZATA

a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény 7/B. § (1) és (2) bekezdésének „, üdítő- és gyümölcsital, gyümölcsle és gyümölcsnektár, valamint ásványvíz és szikvíz (szódavíz)” szövegrészének, valamint (8) bekezdésének b) pontja alaptörvény-ellenességének megállapításáról, megsemmisítéséről és alkalmazásának kizárásáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában – *dr. Handó Tünde, Haszonicsné dr. Ádám Mária és dr. Juhász Miklós* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény 7/B. § (1) és (2) bekezdésének „, üdítő- és gyümölcsital, gyümölcsle és gyümölcsnektár, valamint ásványvíz és szikvíz (szódavíz)” szövegrésze, valamint (8) bekezdés *b)* pontja alaptörvény-ellenes, ezért azokat megsemmisíti.
A kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény (1) és (2) bekezdése az alábbi szöveggel marad hatályban:
„7/B. § (1) Sör értékesítésével összefüggésben nem tehető olyan jognyilatkozat, amely értelmében a jognyilatkozat szerinti termék tekintetében a vendéglátó üzlet – ideértve az alkalmi rendezvényen való értékesítést is – vagy szálláshely (a továbbiakban e § alkalmazásában együttesen: italt árusító vendéglátó üzlet) egy nap-tári évre, illetve az alkalmi rendezvényre vonatkozó összes beszerzésének több mint 80%-a ugyanazon gyártótól származik.
(2) Az italt árusító vendéglátó üzlet köteles a sör – kivéve csapon értékesített sör – értékesítése esetén termékenként legalább két különböző gyártó termékeinek értékesítését biztosítani.”
2. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény 7/B. § (1)–(2) bekezdése jelen határozat szerint megsemmisített részében, valamint (8) bekezdés *b)* pontja a Fővárosi Törvényszék előtt folyamatban lévő 105.K.700.681/2023. számú ügyben, valamint a jogerősen még le nem zárt ügyekben nem alkalmazható.
3. Az Alkotmánybíróság a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény 7/B. § (7) bekezdés *b)* pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezést elutasítja.
4. Az Alkotmánybíróság e határozatát a Magyar Közlönyben közzé kell tenni.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A Fővárosi Törvényszék eljáró tanácsa végzésével az előtte folyamatban lévő 105.K.700.681/2023. számú ügyben versenyfelügyeleti eljárásban hozott közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatára irányuló per tárgyalását felfüggesztette, és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. § (1) bekezdése alapján indítványt terjesztett elő. Az indítványozó tanács az előtte folyamatban lévő eljárásban alkalmazott, a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény (a továbbiakban: Kertv.) 7/B. § (2) bekezdése, (7) bekezdés *b)* pontja, valamint (8) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását kérte, valamint kérte

annak megállapítását, hogy a támadott jogszabályi rendelkezések az indítványozó előtt folyamatban lévő ügyben nem alkalmazhatók.

- [2] 2. Az Alkotmánybíróság az indítványban foglaltak és a rendelkezésére álló iratok alapján a következőket állapította meg az indítvány alapjául szolgáló ügygel összefüggésben.
- [3] 2.1. A Kertv. indítvánnyal érintett 7/B. §-át, 9. § (3a) bekezdését, és 11/D. §-át a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény módosításáról szóló 2020. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Kertvm.) állapította meg, amely törvényi módosítás a kihirdetését követő napon, 2020. december 12-én lépett hatályba. A Kertv. Kertvm.-mel megállapított 11/D. §-a alapján a Kertv. 7/B. § (1) bekezdése szerinti jognyilatkozattal rendelkező italt árusító vendéglátó üzlet a Kertv. 7/B. § (2) bekezdését 2021. augusztus 1-jétől köteles alkalmazni, míg, ha az (1) bekezdés szerinti jognyilatkozattal nem rendelkezik, az alkalmazási kötelezettsége 2021. március 1-jétől áll fenn.
- [4] 2.2. A per alperese, a Gazdasági Versenyhivatal (a továbbiakban: GVH) 2021. december 20-án versenyfelügyeleti eljárást indított a felperessel szemben. A GVH 2022. december 7-én kelt VJ/52-58/2021. számú határozata (a továbbiakban: VJ Határozat) a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 76. § (1) bekezdés *f*) pontja alapján megállapította, hogy a felperes 2021. augusztus 1. és 2022. január 20. közötti időszakban az ásványvizek és szikvizek vonatkozásában megsértette a Kertv. 7/B. § (2) bekezdését. Megállapította továbbá, hogy a felperes magatartása egyebekben nem volt jogsértő, mivel az eljárás alá vont vállalkozáscsoport részeként működtetett étteremlánc egységeiben nem alkalmaznak országosan egységes itallapot, azok vendéglátó egységenként eltérőek lehetnek és rendszeresen változnak. A GVH eljárása során négy italcsoport tekintetében megállapította, hogy a vizsgált vállalkozáscsoport egységeiben forgalmazott egyes termékek tekintetében a gyártók azonosak, ezért megvizsgálta, hogy a megjelölt gyártók a Kertv. 7/B. § (8) bekezdés *b*) pontja alapján ugyanazon vállalatcsoportba tartoznak-e.
- [5] A VJ Határozat indokolásában azzal érvelt, hogy miután a Kertv. 7/B. §-a a Kertv. „jelentős piaci erővel rendelkező vállalkozásokra vonatkozó szabályozás” című fejezetében található, ebből az a jogalkotói szándék olvasható ki, hogy azt azokra az esetekre kell alkalmazni, amikor az érintettek jelentős piaci erővel rendelkező vállalkozások: gyártók vagy jelentős piaci erővel rendelkező gyártó beszállítói. A VJ Határozat ezzel összefüggésben hivatkozott a Kertv. preambuluma, valamint a Kertv. 7/B. §-át megállapító Kertvm. előterjesztői indokolásában foglaltakra. A VJ Határozata a Kertv. 7/B. § (8) bekezdése és a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Számvtv.) 3. § (3) bekezdése [ténylegesen: 3. § (2) bekezdése] alapján azt állapította meg, hogy „az anya- és leányvállalatok összességét lefedő vállalatcsoportot kell figyelembe venni annak vizsgálata során, hogy az adott gyártók egymástól függetlenek tekinthetők-e, vagy pedig egy vállalatcsoportba tartoznak és az így értelmezett csoport árbevétele releváns a jelentős piaci erő kérdésének értékelésekor”. A VJ Határozat érvelése szerint, ha a Kertv. 7/B. § (2) bekezdésének való megfeleléshez elegendő volna, hogy a termék címkéjén feltüntetett gyártók eltérnek egymástól, az italgyártók az egyes termékek gyártását ugyanazon vállalatcsoportba tartozó más-más vállalkozásnak szervezhetnék ki, ami által megkerülhető volna a jogszabállyal elérni kívánt cél.
- [6] A VJ Határozat értelmezése szerint mivel a Kertv. 7/B. § (2) bekezdése minden hotel-restaurant-café (a továbbiakban: HoReCa) egységre vonatkozik, ezért a Kertv. keretén belül a jelentős piaci erővel rendelkező vállalkozás is csak a gyártóra vonatkozatható. Álláspontja szerint a Kertv. 7/B. § (8) bekezdése a gyártót vállalatcsoport szinten határozza meg.
- [7] A VJ Határozat nem fogadta el az eljárás alá vont azon érvelését, hogy a vállalatcsoport szintű megközelítés lehetetlen elvárásokat támasztana a gyakorlatban, ami miatt maga sem ismerhette fel, hogy az általa forgalmazott egyes italtermékek mind egyazon vállalatcsoport termékei. Ugyanakkor azt is elismerte a VJ Határozat, hogy egyes HoReCa egységektől valóban nem várható el annak felismerése, hogy mely italmárkák gyártói tartoznak egy vállalatcsoportba. A VJ Határozat szerint a Kertv.-nek való megfelelés érdekében a forgalmazók vagy gyártók a kérdésben bizonytalan HoReCa egységeket tájékoztatni tudják.
- [8] A VJ Határozat, reagálva az eljárás alá vont termékkategóriákat értelmező érvelésére, külön kitért a Kertv. 7/B. § (2) bekezdése szerinti termékkategóriák meghatározására, mivel – ahogy a GVH fogalmazott – „ez az egyik első ilyen tárgyú versenyfelügyeleti eljárás”, amelyben a GVH eljárt és az eljárás alá vont vitatta a GVH termékkategóriákra vonatkozó értelmezését. A VJ Határozat szerint a Kertv. 7/B. §-ának tárgyi hatálya alá a (2) bekezdésben meghatározott termékkategóriák tartoznak, így a sör; a gyümölcslé és gyümölcsnektár; az üdítőital és gyümölcsital; valamint az ásványvíz és szikvíz. Jogértelmezése alapjaként hivatkozott a jogszabályszerkesztésről szóló 61/2009. (XII. 14.) IRM rendelet (a továbbiakban: Jszt.) 7. § (2) bekezdésére, miszerint a felsorolás utol-

só eleméhez fűzött kötőszóra és a felsorolás elemei közötti vesszővel történt elválasztásra figyelemmel – szemben az eljárás alá vont érvelésével, miszerint három italkategória került megjelölésre – négy italkategória különböztethető meg a Kertv. 7/B. §-a alkalmazásában. Emellett hivatkozott arra, hogy a sör meghatározása tekintetében maga a Kertv. utal a jövedéki adóról szóló 2016. évi LXVIII. törvényre (a továbbiakban: Jöt.).

- [9] A gyümölcsle és gyümölcsnektár meghatározása a VJ Határozat szerint a Magyar Élelmiszerkönyv kötelező előírásairól szóló 152/2009. (XI. 12.) FVM rendelet (a továbbiakban: Magyar Élelmiszerkönyv) 11. melléklet B. rész I. fejezete és annak 5. pontja alapján lehetséges. Az üdítőitalok és gyümölcsitalok kapcsán a VJ Határozat hivatkozott a gyümölcsitalok és üdítőitalok útmutatójáról szóló FVM Közleményre [Gyümölcsitalok és üdítőitalok jelölési útmutatója 2007. Közzétéve az FVM Értesítő 2007. évi 22. számában (2007. november 22.), a továbbiakban: FVM Közlemény]. A VJ Határozat szerint a természetes ásványvíz, a forrásvíz, az ivóvíz, az ásványi anyaggal dúsított ivóvíz és az ízesített víz palackozásának és forgalomba hozatalának szabályairól szóló 65/2004. (IV. 27.) FVM–ESzCsM–GKM együttes rendelet (a továbbiakban: Vízir.) 2. § a) pontja szerinti természetes ásványvíz, illetve az e) pont szerinti, természetes ásványvízből előállított dúsított, ízesített vagy dúsított és ízesített víz értendő „ásványvíz” alatt, míg „szikvíznek” ugyanezen rendelet 2. § d) pontja szerinti szikvíz feleltethető meg. A Kertv. 7/B. §-ának időbeli hatályát a VJ Határozat szerint a Kertv. 11/D. § (2) bekezdésére tekintettel kell meghatározni.
- [10] A VJ Határozat az általa kialakított jogértelmezés alapján vizsgálta meg az eljárás alá vont beszállítóit és azt alapította meg, hogy az eljárás alá vont beszállítója jelentős piaci erővel rendelkező vállalkozás, és ehhez képest szükséges vizsgálni, hogy az eljárás alá vont biztosította-e legalább két különböző vállalatcsoportba tartozó gyártó termékeinek értékesítését. A VJ Határozat megállapította az ásványvizek és szikvizek vonatkozásában a Kertv. 7/B. § (2) bekezdésének megsértését, ugyanakkor bírságot nem szabott ki, mivel egy új, korábban nem alkalmazott törvényi kötelezettség teljesítését értékelte az eljáró versenytanács, amivel kapcsolatban még nem volt kialakult joggyakorlata. A VJ Határozat figyelembe vette azt is, hogy a jogsértő állapot rövid ideig (2021. augusztus 1. és 2022. január 20. között) állt fenn, valamint hogy az eljárás alá vont az eljárás folyamán megváltoztatta magatartását, így az 2022. január 21-étől már nem volt jogsértő.
- [11] 2.3. Az eljárás alá vont a VJ Határozat bírósági felülvizsgálatát kezdeményezte. Keresetében kérte, hogy a bíróság az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezze, mivel álláspontja szerint a Kertv. portfólió bővítési kötelezettségre vonatkozó rendelkezései, vagyis a 7/B. § (1)–(2) bekezdése, (7) bekezdés b) pontja, (8) bekezdése, valamint 11/D. § (2) bekezdése az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből következő normavilágosság követelményét sérti. Utalt arra, hogy a Kertv. hivatkozott szabályait nagyfokú, általános értelmezési bizonytalanság övezi, ami számos iparági nehézséget eredményezett.
- [12] 3. Az eljáró tanács indítványt terjesztett elő arra hivatkozva, hogy az előtte folyamatban lévő ügyben alkalmazandó törvényi rendelkezések sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből fakadó normavilágosság követelményét. Az Alkotmánybíróság indítványban idézett gyakorlata szerint a szabályozás mindaddig nem sérti a normavilágosság követelményét, amíg nem minősül a jogalkalmazó számára értelmezhetetlennek, illetve a túlzottan általános megfogalmazás miatt nem ad lehetőséget szubjektív, önkényes jogalkalmazásra. Az indítvány hivatkozik azon elvre, miszerint ha egy jogszabály olyan mértékben homályos, vagy rendelkezései olyan mértékben ellentmondásosak, hogy annak feloldására a jogszabály értelmezése nem elegendő, alkotmány sértőnek minősül. A normavilágosság követelményét sértőnek minősülhet az indítvány szerint az is, ha a rendelkezések tartalma felvetheti az ellentmondásos értelmezés lehetőségét. Ezzel összefüggésben hivatkozik a 3293/2019. (XI. 18.) AB határozatra, a 3/2016. (II. 22.) AB határozatra, az 1263/B/1993. AB határozatra, valamint a 3047/2013. (II. 28.) AB határozatra.
- [13] Az indítvány hivatkozik a Kertvm. előterjesztői indokolására, amely szerint a törvényjavaslat célja az volt, hogy a kizárólagos termékértékesítési szerződéseket visszaszorítsák a kisebb piaci szereplők javára a HoReCa piacon, ugyanakkor nem célja a kizárólagossági szerződésekkel biztosított kedvezmények tiltása. Az indítvány szerint a Kertv. 7/B. § tárgyi hatályát illetően csak a 7/B. § (7) bekezdés a) pontja tartalmaz normatív meghatározást (a sörrel kapcsolatban, utalva a Jöt.-re), ami azonban az alapul fekvő perben nem releváns. Az indítvány szerint a Magyar Élelmiszerkönyv tartalmaz rendelkezéseket a gyümölcsle és gyümölcsnektár vonatkozásában. Az ásványvíz és szikvíz definícióját pedig a Vízir. tartalmazza. Az üdítő és gyümölcsital esetében az indítvány szerint csak a már hatályon kívül helyezett, az élelmiszerekről szóló 1976. évi IV. törvény végrehajtásáról szóló 10/1988. (VI. 30.) MÉM–SZEM együttes rendelet tartalmazott rendelkezést, eszerint a gyümölcsital az üdítő egyik alkategóriájaként került meghatározásra. A Kertv. azonban nem utal egyik rendeletre sem, és saját alkalmazási körében sem alkot értelmező rendelkezést. Az indítvány szerint a Kertv.-nek, amely egymástól különböző mellérendelt kategóriaként nevesíti ezeket, egyértelműen kellene meghatároznia az egyes italkategóriákat.

A fogalommeghatározás hiánya oda vezet, hogy a jogalkalmazók ellentmondásos értelmet tulajdoníthatnak egyes fogalmaknak és így a jogalkotásra tartozó jogszabály-értelmezést eredményeznek.

- [14] Az indítvány szerint alkotmányossági problémát vet fel az is, hogy a Kertv. 7/B. §-a a jelentős piaci erővel rendelkező vállalkozásokra vonatkozó fejezetben került elhelyezésre. A Kertv. 7/B. § (2) bekezdése két különböző gyártó termékeinek értékesítésére vonatkozó kötelezettséget állapít meg, ugyanakkor a (8) bekezdés a jelentős piaci erővel rendelkező gyártó fogalmát adja meg, utalva a Számvtv. szerinti anya- és leányvállalatok összességét jelentő vállalatcsoportba tartozó gyártó fogalmára is. Ez három problémát vet fel az indítvány szerint. Az egyik, hogy a Kertv. nem határozza meg a támadott rendelkezés vonatkozásában a gyártó fogalmát. Az ebből fakadó bizonytalanságot igazolja az indítvány szerint az is, hogy a per alperese korábban a termék címkéjén feltüntetett gyártóként értelmezte és kérte számon a felperesen, majd a vizsgálatot lezáró jelentésben a Tptv. szerinti vállalkozáscsoportra hivatkozott, míg az előzetes álláspontban és a perben támadott határozatban a Számvtv. szerinti vállalatcsoport fogalmát vette alapul.
- [15] Másrészt a Számvtv. szerinti vállalatcsoport fogalmára utaló rendelkezés is jogbizonytalanságot okoz az indítvány szerint, mivel ettől függ, hogy az adott gyártó jelentős piaci erővel bír-e vagy sem. Ennek a besorolásnak az elvégzése olyan elvárásokat támaszt a HoReCa egységekkel és más jogalkalmazókkal szemben, amelyek összeegyeztethetetlenek a törvényi indokolásban foglalt jogalkotói céllal, mivel – érvel az indítvány – az ebben az értelemben vett vállalatcsoport csak bonyolult tőkepiaci műveletek elvégzésével és/vagy külföldi jog értelmezésével határozható meg. Ez szintén önkényes jogalkalmazáshoz vezethet, ami sérti a normavilágosság követelményét.
- [16] Harmadrészt jogbizonytalansághoz vezet az indítvány szerint az, ha a HoReCa egység nem közvetlenül a jelentős piaci erővel bíró gyártóval szerződik, hanem a gyártó termékeit értékesítő forgalmazóval, vagyis a gyártó maga a jogügyletben nem vesz részt. A normavilágosság követelményét sérti, hogy a beszállító forgalmazó által megkövetelt kizárólagossági kikötés jogi minősítése nem vezethető le a Kertv. 7/B. §-ból, és az sem értelmezhető egyértelműen, hogy a gyártó által tett jognyilatkozat hiányában miként kell értelmezni a beszállító jognyilatkozatát.
- [17] Mindezek miatt a támadott rendelkezések nem értelmezhetők ellentmondás-mentesen és az önkényes értelmezés lehetőségét kizárva, ami miatt sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, ezért az indítványozó kérte a támadott rendelkezések megsemmisítését.
- [18] Az indítvány azt is kezdeményezte, hogy az Alkotmánybíróság zárja ki az indítvánnyal támadott rendelkezések alkalmazhatóságát az előtte folyamatban lévő perben.
- [19] 4. Az Alkotmánybíróság eljárása során észlelte, hogy a GVH 2023 augusztusában jelentést (a továbbiakban: GVH Jelentés) tett közzé az alkoholos és alkoholmentes italtermékek magyarországi vendéglátóipari egységekben történő forgalmazásának piacán lefolytatott ágazati vizsgálatról. Az Alkotmánybíróság eljárása során az alapper felperese amicus curiae-t terjesztett elő. Az Alkotmánybíróság eljárása során bekérte a GVH, az igazságügyi miniszter és a gazdaságfejlesztési (2024. januárjától: nemzetgazdasági) miniszter álláspontját.
- [20] 4.1. A GVH – elnökének 2020. október 22-én hozott végzése alapján – ágazati vizsgálatot indított az alkoholos és alkoholmentes italtermékek magyarországi vendéglátóipari egységekben (HoReCa) történő forgalmazásának piacán a piaci folyamatok feltárása és értékelése céljából. Az ágazati vizsgálat indoka az volt, hogy a hazai vendéglátóipari egységekben olyan összetett kedvezmény- és feltételrendszert tartalmazó megállapodások vonatkoznak a Kertv. 7/B. § szerinti italtermékek közvetlen és közvetett forgalmazására, amelyek azt eredményezhetik, hogy a vendéglátó egységek egyazon beszállítótól szerzik be a termékek jelentős részét, ami a választék szűküléséhez vezethet, illetve a kisebb tőkeerővel és termékválasztékkal rendelkező piaci szereplők számára megnehezíthetik a HoReCa forgalmazási piacára történő belépést.
- [21] A Kertvm. hatálybalépésével összefüggésben a GVH Jelentés rögzítette, hogy azt a piaci szereplők nehezen értelmezhetőnek és nem egyértelműnek tartották, azonban „[a]z új törvényi előírások értelmezése nem képezheti tárgyát a jelen ágazati vizsgálatnak”. Rámutatott: „[a] GVH előtt jelenleg több, az új törvényi kötelezettségek feltételezett megsértése miatt indított versenyfelügyeleti eljárás is folyamatban van, mely eljárások jogerős döntéssel történő lezárásán keresztül kristályosodhat ki a Kertv. 7/B. §-ában foglalt előírások versenyhatósági gyakorlata”.
- [22] 4.2. Az Alkotmánybíróság megkereste a GVH elnökét, hogy fejtse ki álláspontját a GVH Jelentésben található, a jogalkotó felé megfogalmazott javaslatokkal összefüggésben. A megkeresésre adott válasz megismételte a GVH Jelentés azon megállapítását, hogy annak közzététele időpontjában több versenyfelügyeleti eljárás is fo-

lyamatban volt a Kertv. 7/B. §-a alapján és a jogalkalmazási gyakorlat csak ezen versenyfelügyeleti eljárások végleges lezárását követően alakulhat ki, illetve jogértelmezési kérdések is csak ezt követően kristályosodhatnak ki.

- [23] 4.3. Az igazságügyi miniszter az Alkotmánybíróság megkeresésére adott válaszában jelezte, hogy előzetesen maga is megkereséssel élt a GVH-hoz. A miniszteri válasz ezért részben megegyezett a GVH elnöke által megfogalmazottakkal, továbbá támaszkodott a GVH Jelentésre. A miniszter kifejtette továbbá, hogy – figyelemmel a Kertvm. Indokolására – a jogalkotó a kisebb piaci szereplőket (például kisüzemi sörfőzdéket) hátrányosan érintő versenyt korlátozó hatást kívánta csökkenteni a kizárólagos termékértékesítési szerződések visszaszorításával. A szabályozás hátterében azok a versenyfelügyeleti eljárások álltak, amelyeket a GVH három sörgyártó ellen indított, mivel észlelte, hogy a HoReCa egységekkel az általuk gyártott termékekre (vagy azok egy részére) kizárólagos tartásra és értékesítésre vonatkozó kikötést írtak elő. A GVH végül megszüntette ezeket az eljárásokat, mivel az érintett sörgyárak kötelezettséget vállaltak az általuk lekötött sörmennyiségek csökkentésére. Ugyanakkor utólagos piaci jelzések szerint a lekötött sörmennyiség nem csökkent, e sörgyártók piaci részesezése nem változott a kötelezettségvállalás ellenére sem. Ebben szerepet játszhatott a GVH által végzett piackutatás alapján az, hogy számos HoReCa egység elégedett volt a sört beszállító partnereivel és ezért szilárd hosszútávú beszállítói kapcsolatok alakultak ki. A piackutatás arra is rámutatott, hogy a magasabb árfekvésű kézműves sörök iránt csekély a fogyasztói igény, különösen az alacsonyabb jövedelmű régiókban.
- [24] A miniszteri válasz hangsúlyozza, hogy az Alkotmánybíróság előtti ügy a sörtermékeket nem érinti, csak az üdítőket. Ezzel kapcsolatban arra mutat rá, hogy a Kertv. 7/B. §-a jól elhatárolhatóan négy termék kategóriát különböztet meg, amely termék kategóriák jól definiálhatók más jogszabályok, előírások alapján. Ebben a körben a miniszteri válasz utalt a Magyar Élelmiszerkönyv 11. melléklet B rész 1. és 5. pontjára, az FVM közleményre, az ásványvíz és szikvíz kapcsán pedig a Vízr. 2. §-ára. Ezen kívül a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal Élelmiszer- és Takarmánybiztonsági Igazgatóság által kiadott jogszabály gyűjtemény az Élelmiszerekre vonatkozó Jogszabályok Jegyzéke termékspecifikusan tartalmazza az egyes élelmiszerekre vonatkozó jogszabályokat és előírásokat. Ezért a miniszter szerint a Kertv. 7/B. § (2) bekezdése világosan értelmezhető és nem veti fel elmentmondásos vagy önkényes jogértelmezés lehetőségét. A miniszteri válasz nem tért ki a Kertv. 7/B. § indítvánnyal érintett további rendelkezéseivel kapcsolatos felvetésekre.
- [25] 4.4. Az Alkotmánybíróság eljárása során megkereste a – versenyképesség gazdasági és jogi feltételrendszeréért és a kereskedelemért felelős – gazdaságfejlesztési minisztert, aki nem tett eleget válaszadási kötelezettségének.
- [26] 4.5. Az indítvány alapjául szolgáló per felperese *amicus curiae*-t terjesztett elő. Az *amicus curiae* szerint a Kertv. portfólió bővítési kötelezettségre vonatkozó szabályai több okból is sértik a normavilágosság követelményét és bizonytalanságra vezetnek a joggyakorlatban. Egyrészt a portfólió bővítési kötelezettséggel érintett termék kategóriák nem egyértelműek, nem határozható meg egyértelműen, hogy hány termék kategóriát különböztet meg a Kertv., amelyre vonatkoztatni kell a portfólió bővítési kötelezettséget. A gyakorlati alkalmazás szempontjából ugyanis jelentősége van, hogy az érintett HoReCa egységeknek pontosan hány és mely termék csoportok vonatkozásában kell a portfóliójukat bővíteni: külön-külön minden, a Kertv. 7/B. § szerinti terméktípusra, vagy több terméket magában foglaló termék csoportonként, illetve utóbbi esetben pontosan mi tartozik egy-egy termék csoportba.
- [27] Az *amicus curiae* szerint a portfólió bővítési kötelezettség időbeli hatálya sem egyértelműen meghatározott a Kert. 7/B. §-a vonatkozásában, ami összefügg azzal, hogy a Kertv. 7/B. §-a szerinti jognyilatkozat maga is bizonytalan fogalom. Továbbá a 80%-os szabály sem egyértelmű, mivel kizárólagossági kikötés hiányában is megvalósulhat, hogy egy adott HoReCa egység 80%-nál magasabb arányban vásárol egy adott jelentős piaci erővel rendelkező gyártó termékéből, például a fogyasztói preferenciára tekintettel. Az *amicus curiae* szerint a jelentős piaci erővel rendelkező vállalkozás és a gyártó fogalma is bizonytalan, és erre tekintettel értelmezési problémákat vet fel a portfólió bővítési kötelezettség tartalma is. A gyártó fogalmát a Kertv. nem határozza meg, ami azért is lényeges, mert különböző gyártók nem egy esetben egyazon vállalkozás-csoportba tartoznak. Az *amicus curiae* hangsúlyozza: ezek a szabályok éppúgy érintik a „sarki büfét”, mint a nagyobb vendéglátó egységeket, s a szabály nincs tekintettel a kisméretű vendéglátó egységek kapacitására.
- [28] Az *amicus curiae* szerint a GVH azon álláspontja, hogy a lefolytatott vizsgálatok lezárását követően lehet majd egyértelműen meghatározni a norma tartalmát is arra utal, hogy „a releváns rendelkezések még a jogalkalmazó számára is homályosak”. A jogalkotói cél a kizárólagos termékértékesítési szerződések visszaszorítása. Álláspontja szerint a portfólió bővítés nem jár szükségszerűen együtt a kisebb szereplők versenyhelyzetének javulásával, mivel a jogalkotó nem zárta ki, hogy a portfólió bővítési kötelezettség egy másik nemzetközi italtermék

beszerzésével is teljesíthető legyen. A szabályozás a célszerűség és gazdaságosság szempontjának sem felel meg. Egyrészt hátrányosan hat a fogyasztókra, mivel gazdaságilag nem hatékony megoldásokra vezet. Másrészt hátrányosan érinti különösen a kisebb vendéglátóhelyeket, részben a megnövekedett adminisztrációs terhek, részben a szabályozásból következően megnövekedett készletezési és raktározási szükségletek és azok költségkihatásai miatt. Az *amicus curiae* szerint a GVH Jelentés eredményei visszaigazolták ezeket a problémákat.

II.

[29] Az Alaptörvény indítványozó által hivatkozott rendelkezései:

„B. cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

[30] A Kertv. indítvánnyal érintett rendelkezései:

„7/B. § (1) Sör, üdítő- és gyümölcsital, gyümölcslé és gyümölcsnektár, valamint ásványvíz és szikvíz (szódavíz) értékesítésével összefüggésben nem tehető olyan jognyilatkozat, amely értelmében a jognyilatkozat szerinti termék tekintetében a vendéglátó üzlet – ideértve az alkalmi rendezvényen való értékesítést is – vagy szálláshely (a továbbiakban e § alkalmazásában együttesen: italt árusító vendéglátó üzlet) egy naptári évre, illetve az alkalmi rendezvényre vonatkozó összes beszerzésének több mint 80%-a ugyanazon gyártótól származik.

(2) Az italt árusító vendéglátó üzlet köteles a sör – kivéve csapon értékesített sör –, üdítő- és gyümölcsital, gyümölcslé és gyümölcsnektár, valamint ásványvíz és szikvíz (szódavíz) értékesítése esetén termékenként legalább két különböző gyártó termékeinek értékesítését biztosítani.

[...]

(5) Az (1)–(4) bekezdésbe ütköző jognyilatkozat semmis.

(6) Az (1) bekezdésben meghatározott tilalom nem vonatkozik az olyan megállapodásra, amely egymástól nem független vállalkozások között jön létre.

(7) E § alkalmazásában

a) sör alatt a jövedéki adóról szóló 2016. évi LXVIII. törvény (a továbbiakban: Jöt.) szerinti sört,

b) jognyilatkozat alatt a jelentős piaci erővel rendelkező gyártó által alkalmazott vagy megkövetelt egyoldalú szerződési kikötést vagy jognyilatkozatot,

c) kisüzemi sörfőzde alatt a Jöt. szerinti kisüzemi sörfőzdet

kell érteni.

(8) E § alkalmazásában jelentős piaci erővel rendelkező gyártónak számít a gyártó, ha az adott vállalatcsoport – ideértve a számvitelről szóló törvény szerinti anya- és leányvállalatok összességét – konszolidált éves nettó árbevétele meghaladja

a) sörgyártó esetén a 30 milliárd forintot,

b) üdítő- és gyümölcsital, gyümölcslé és gyümölcsnektár, valamint ásványvíz és szikvíz (szódavíz) gyártója esetén a 10 milliárd forintot.”

III.

[31] 1. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy a bírói kezdeményezés megfelel-e a törvényben előírt feltételeknek. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt állapította meg, hogy az indítvány az Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti követelményeknek megfelel.

[32] 2. Bírói kezdeményezés esetében vizsgálni kell az Abtv. 25. §-a szerinti követelmények teljesülését is. Az Abtv. 25. §-ának (1) bekezdése szerint, ha a bírónak az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés b) pontja alapján az Alkotmánybíróságnál kezdeményezi a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását.

[33] Az Alkotmánybíróság konzekvens gyakorlata az Abtv. 25. §-a alapján az, hogy amennyiben a bírói kezdeményezés olyan jogszabályt vagy jogszabályi rendelkezést támad meg az Alkotmánybíróság előtt, mely az előtte

folyamatban lévő, a bírói kezdeményezéssel érintett ügygel nem áll összefüggésben, annak elbírálása során nyilvánvalóan nem kerül alkalmazásra, érdemi alkotmányossági vizsgálatnak nincs helye.

- [34] A Kertv. 11/E. §-a szerint: „[e] törvénynek az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvény és a közigazgatási perrendtartásról szóló törvény hatálybalépésével összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2017. évi L. törvénnyel (a továbbiakban: Ákr.–Kp. Módtv.) megállapított rendelkezéseit az Ákr.–Kp. Módtv. hatálybalépését követően indult és a megismételt eljárásokban kell alkalmazni.”
- [35] A versenyjogi eljárás 2021. december 20-án indult, a VJ Határozat meghozatalára 2022. december 7-én került sor. A Kertv. 11/E. §-a alapján az ekkor hatályos jogszabályt kell a bíróságnak alkalmaznia. Ez egyúttal meghatározza a bírói kezdeményezésben támadható jogszabályt is.
- [36] A VJ Határozat – illetve a GVH vizsgálata – a Kertv. 7/B. §-a alapján folyt, a sörre vonatkozó rendelkezéseinek kivételével. A bírói kezdeményezés ennek megfelelően a Kertv. 7/B. § (2), (7) és (8) bekezdését a sörre nem vonatkoztatható részében támadja.
- [37] Mindezek alapján az indítvány az Abtv. 25. §-a szerinti feltételeknek is megfelel, érdemi elbírálásra alkalmas.

IV.

- [38] Az indítvány az alábbiak szerint részben megalapozott.
- [39] 1. Az Alkotmánybíróság elsőként – figyelemmel arra, hogy az indítvány a normavilágosság sérelmére hivatkozott, azt állítva, hogy a támadott rendelkezések egyértelmű értelmezése nem lehetséges sem a jogalkotói cél alapján, sem kontextuálisan – áttekintette az indítvánnyal támadott törvényi rendelkezések megalkotásának okait és előzményeit, valamint jogszabályi környezetét.
- [40] 1.1. A Kertv. 2006. június 1-jén lépett hatályba a – törvényi indokolás szerint – akkor már meghaladott megközelítésű, a belkereskedelemtől szóló 1978. évi I. törvény hatályon kívül helyezésével. A Kertv. szabályozta a kereskedelmi tevékenység folytatásának feltételeit, ezek betartásának ellenőrzésére vonatkozó szabályokat, az üzletek nyitvatartásának szabályait, valamint ekkor kerültek újonnan bevezetésre a jelentős piaci erővel rendelkező vállalkozásokra vonatkozó szabályok, ez utóbbival összefüggésben a GVH-nak biztosítva hatásköröket.
- [41] A gazdasági erőfölényre vonatkozó szabályozás már jóval korábban megjelent a versenyjogi szabályozásban, így a Kertv. hatálybalépésekor a Tpv. 22. §-a – az uniós szabályozással összhangban – rendelkezett a gazdasági erőfölény megállapításának kritériumairól. Eszerint: „[g]azdasági erőfölényben van az érintett piacon (14. §), aki gazdasági tevékenységét a piac többi résztvevőjétől nagymértékben függetlenül folytathatja, anélkül, hogy piaci magatartásának meghatározásakor érdemben tekintettel kellene lennie versenytársainak, szállítóinak és üzletfeleinek vele kapcsolatos piaci magatartására”.
- [42] A Kertv. szerinti jelentős piaci erő ettől eltérő tartalommal bír, ez ugyanis „olyan piaci helyzet, amelynek következtében a kereskedő a beszállító számára termékeinek, illetve szolgáltatásainak a vásárlókhöz való eljuttatása során ésszerűen megkerülhetetlen szerződéses partnerré válik, illetve vált és forgalmi részesedésének mértéke miatt képes egy termék, termékcsoporthoz jutását regionálisan vagy országosan befolyásolni” [Kertv. 2. § e) pont]. Illetve „[a] jelentős piaci erő fennáll a beszállítóval szemben, ha az adott vállalatcsoport – ideértve a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény szerinti anya- és leányvállalatok összességét, közös beszerzés esetén pedig a beszerzési szövetséget alkotó vállalkozások összességét – kereskedelmi tevékenységéből származó előző évi konszolidált nettó árbevétele (a továbbiakban: konszolidált nettó árbevétel) meghaladja a 100 milliárd forintot” [Kertv. 7. § (3) bekezdés].
- [43] Vagyis a Tpv. szerinti gazdasági erőfölény „objektív, a piac szerkezetéből, nem pedig a felek által szabad akaratukból megkötött szerződés egyes rendelkezéseiből levezetendő jogi kategória” (ld. 49/2015. VJ). Továbbá „míg a polgári jogi viszonyokban – így a szerződési jogban is – úgy kell eljárni, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható [Ptk. 4. § (4) bekezdés], addig a versenyjogi elbírálás alá eső erőfölényes vállalkozások magatartásának jogellenességéhez nincs szükség felróhatóságra, illetve megítélésük sem az általában elvárható magatartáshoz igazodik. Az erőfölényes vállalkozások – éppen jelentős piaci hatású, adott esetben nagyszámú piaci partnert érintő szerződéseik, és ezáltal a versenyt (a közérdeket) széleskörűen érintő negatív piaci hatás miatt – az átlagos piaci erejű vállalkozásokhoz képest fokozott felelősséggel bírnak. (VJ/126/2000.)” [GVH Versenytanácsának elvi jelentőségű döntései 2023, 21.1.] Ezzel szemben a jelentős piaci erőt a Kertv. egy megdöntetlen törvényi vélelmen keresztül határozta meg a beszállító és a kereskedő közötti kapcsolattal összefüggésben.

- [44] A Kertv. jelentős piaci erővel rendelkező vállalkozásokra vonatkozó fejezetének szabályozási koncepciója szerint a beszállítót védi a jelentős piaci erővel rendelkező vállalkozás ezen helyzetével visszaélést jelentő magatartásával szemben. A visszaélést jelentő magatartásokat a Kertv. 7. § (2) bekezdése sorolja fel. A Kertv. arról is rendelkezett, hogy a jelentős piaci erővel való visszaélések tekintetében a GVH rendelkezik eljárási jogkörrel [Kertv. 9. § (2) bekezdés], amelynek során a Tpv. gazdasági erőfölénnyel visszaélésre irányadó 21. §-át kell megfelelően alkalmazni.
- [45] A kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvénynek a tisztességes piaci magatartás megvalósulása érdekében a vállalkozások működésével összefüggő módosításáról szóló 2014. évi CXII. törvény alapján lépett hatályba 2016. január 2-ától a Kertv. 7/A. §-a, amely a Tpv. szerinti gazdasági erőfölényre vonatkozó törvényi vélelmet állított fel a napi fogyasztási cikkek viszonylatában.
- [46] 1.2. A Kertv. 7/B. §-át (a vizsgált, hatályos rendelkezés korábbi változatát) a Magyarország 2021. évi központi költségvetésének megalapozásáról szóló 2020. évi LXXXVI. törvény állapította meg (a továbbiakban: Kkmt.), ami 2020. július 15-étől 2020. december 11-éig volt hatályban.
- [47] A Kertv. 2020. július 15-étől 2020. december 11-éig hatályban volt 7/B. § (1) bekezdése ekkor kizárólag a Jöt. szerinti sör és a népegészségügyi termékadóról szóló 2011. évi CIII. törvény (a továbbiakban: Neta.) szerinti üdítőital és természetes ásványvíz tekintetében vezetett be az italt árusító vendéglátó üzletek és a velük szerződők közötti jognyilatkozatokra, illetve szerződésekre korlátozást. A jogszabály eredeti, módosítás előtti szövege tehát tartalmazott utaló szabályt valamennyi termék kategória vonatkozásában. A korlátozó szabály szerint az italt árusító vendéglátó üzlet nem kötelezhető olyan jognyilatkozat, illetve szerződés megkötésére, amellyel vagy amelyben a vertikális megállapodások egyes csoportjainak a versenykorlátozás tilalma alóli mentesítéséről szóló 205/2011. (X. 7.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Vertkr.) 1. § 10. pontja szerinti versenytilalmi kötelezettséget vállal(na).
- [48] A Kertv. 2020. július 15-étől 2020. december 11-éig hatályban volt 7/B. § (2) bekezdése előírta, hogy az italt árusító vendéglátó üzlet köteles az (1) bekezdés szerinti sör – kivéve csapon értékesített sör –, üdítőital és természetes ásványvíz értékesítése esetén terméktípusonként legalább két különböző gyártó termékeinek értékesítését biztosítani. A (3)–(4) bekezdés a sör csapon történő értékesítése esetére írta elő, hogy versenytilalmi megállapodás csak akkor köthető, ha az italt árusító vendéglátó üzlet legalább egy olyan, a Jöt. szerinti kisüzemi sörfőzde (gyártó) termékét értékesíti, amely felett nem rendelkezik a Tpv. szerinti közvetlen vagy közvetett befolyással kisüzemi sörfőzde nem minősülő sörgyártó. A kisüzemi sörfőzde által előállított sör csapon történő értékesítése esetén az italt árusító vendéglátó üzlet köteles biztosítani, hogy az összes sörmennyiség 20%-át elérje a kisüzemi sörfőzde által előállított, értékesítésre kerülő sör, vagy biztosítania kell ennek reális elérhetőségét kereskedelmi, reklámozási vagy egyéb forgalmazási feltételek révén.
- [49] A Kertv. 7/B. §-ának Kkmt.-vel megállapított (5) bekezdése az (1) bekezdésben meghatározott tilalom alól kivette az olyan szerződést vagy jognyilatkozatot, amely a Jöt. szerinti sör, és a Neta. szerinti üdítőital vagy természetes ásványvíz gyártójának kiemelt reklámcélú megjelenítését célozza, és egyébként nem sérti a 7/B. § rendelkezéseit. A Kertv. 7/B. § (6) bekezdése rendelkezett a 7/B. §-ba ütköző szerződések és jognyilatkozatok semmisségéről, a (7) bekezdés pedig kizárta a Tpv. 13. § (1)–(3) bekezdésében, valamint a Vertkr. 2–8. §-ában található mentesítési szabályok alkalmazását.
- [50] A Kertv. Kkmt.-vel megállapított 9. § (3a) bekezdése előírta, hogy a Kertv. 7/B. §-ának megsértése miatt a GVH jár el a Tpv. alapján, azonban eljárása során – figyelemmel a Kertv. 7/B. § (1) bekezdésében foglalt utaló szabályra – a Vertkr. rendelkezéseit is alkalmaznia kell.
- [51] A Kertv. ekkor megállapított 11/D. § (2) bekezdése úgy rendelkezett, hogy a Kkmt. hatálybalépésekor a 7/B. § (1) bekezdése szerinti szerződéssel vagy jognyilatkozattal rendelkező italt árusító vendéglátó üzlet 2021. augusztus 1-jétől, míg a Kkmt. hatálybalépésekor ilyen szerződéssel vagy jognyilatkozattal nem rendelkező italt árusító vendéglátó üzlet 2020. szeptember 1-jétől köteles alkalmazni a 7/B. § (2) bekezdését.
- [52] A jogalkotói indokolás szerint a Kertv. 7/B. §-ának beiktatásának célja az volt, hogy „lehetőséget teremtsen a [HoReCa] piacon a kizárólagos termékértékesítési szerződések visszaszorítására”, mivel a HoReCa piacon a forgalom döntő hányadát a nagy gyártók kötik le kizárólagos megállapodások megkötésével. A jogalkotó egyik célja, hogy a kisebb piaci szereplők (pl. kisüzemi sörfőzdek) nagyobb eséllyel gyakorolhassanak hatást a piacon. A jogalkotó másik célja, hogy a piaci szereplők ne csak egy gyártó termékeit árusítsák, hanem több gyártó termékét is szerepeltessék a szortimentjükben. Hangsúlyozta azonban a törvényi indokolás, hogy a jogalkotónak „nem célja betiltani a nagy gyártók által megrendelőik számára biztosított kedvezményeket, illetve az ingyenesen juttatott – reklámhordozó elemet tartalmazó – eszközöknek a biztosítását”.

- [53] 1.3. A Kertv. 7/B. §-ának 2020. július 15-ei hatálybalépését követően a Kertv. 7/B. §-ának módosítását célzó törvényjavaslat került előterjesztésre.
- [54] A Kertvm. indokolása alapján a jogalkotói cél ugyanaz volt, mint a Kkmt. esetében, „azonban szükséges volt ezen rendelkezések további pontosítása, elősegítve ezzel a vonatkozó rendelkezések alkalmazását, ellenőrizhetőségét, valamint az európai uniós jognak való megfelelést”.
- [55] A Kertvm.-mel megállapított 7/B. § kibővítette a termékkört, amelyre a rendelkezés vonatkozik. A sör esetében a Jöt.-re utalást a § (7) bekezdésében helyezte el a jogalkotó, ugyanakkor a többi termék esetében a Kertv. nem utal sem a Neta., sem más törvény rendelkezéseire.
- [56] A 7/B. § Kertvm.-mel megállapított szövege nem tartalmaz utalást a Vertkr.-re sem, ehelyett az (1) bekezdés maga írja körül a tilalom alá tartozó jognyilatkozatot. Eszerint az italt árusító vendéglátó üzlet nem tehet olyan jognyilatkozatot, amely értelmében a jognyilatkozat szerinti termék tekintetében az egy naptári évre, illetve összes beszerzésének több mint 80%-a ugyanazon gyártótól származik. A § (2) bekezdése a legalább két különböző gyártó termékeinek értékesítésének biztosítását (a Kkmt.-vel bevezetett, korábban hatályos módosítással ellentétben nem „terméktípusonként”, hanem) termékenként írja elő.
- [57] A Kertv. 7/B. § (7) bekezdése értelmező rendelkezéseket állapít meg, amely egyrészt tartalmazza a sör és a kisüzemi sörfőzde esetében a Jöt.-re utalást [amit a Kkmt.-vel megállapított 7/B. § (1) és (3) bekezdése tartalmazott], valamint meghatározza a jognyilatkozat fogalmát [amelyet a Kkmt.-vel megállapított 7/B. § (1) bekezdése tartalmazott]. A Kertvm.-mel megállapított (8) bekezdés határozza meg a jelentős piaci erővel rendelkező gyártó fogalmát a § alkalmazási körében, külön a sör, és külön a többi, a 7/B. § tárgyi hatálya alá tartozó termék tekintetében.
- [58] Figyelemmel arra, hogy a Kertv. 7/B. §-ának Kertvm.-mel történt módosítása nem utal a Vertkr.-re, ennek megfelelően módosította a jogalkotó a Kertv. 9. § (3a) bekezdését, amely alapján a GVH a Tpv. rendelkezéseit alkalmazza a § megsértése miatt indult versenyfelügyeleti eljárásban.
- [59] A Kertvm. módosította az átmeneti rendelkezéseket is. Eszerint a Kertvm. hatálybalépését megelőzően tett, a 7/B. §-ba ütköző jognyilatkozatok 2021. augusztus 1-jén hatályukat veszítik. A Kertvm. hatálybalépésekor a 7/B. § (1) bekezdése szerinti jognyilatkozattal rendelkező italt árusító vendéglátó üzlet a 7/B. § (2) bekezdését 2021. augusztus 1-jétől, az ilyen jognyilatkozattal nem rendelkező italt árusító vendéglátó üzlet pedig 2021. március 1-jétől köteles alkalmazni (Kertv. 11/D. §).
- [60] 1.4. A Kertv. jogalkotói célja szerint a vállalkozás szabadságának fenntartását célozza a kereskedelem területén, elsősorban a mikro-, kis- és középvállalkozások fennmaradásának és fejlődésének elősegítésével. A Kertv. alapvetően a szakmai önszabályozást és ezzel párhuzamosan az állami beavatkozás minimalizálását tartja szem előtt. A Kertv. szabályainak betartása elsősorban a kereskedelmi hatóság hatáskörébe tartozik [a Budapest Főváros Kormányhivatalának egyes ipari és kereskedelmi ügyekben eljáró hatóságként történő kijelöléséről, valamint a területi mérésügyi és műszaki biztonsági hatóságokról szóló 365/2016. (XI. 29.) Korm. rendelet 3. §-a alapján országos illetékességű kereskedelmi hatóságként Budapest Főváros Kormányhivatala jár el].
- [61] A Kertv. szabályoz fogyasztóvédelmi és versenyjogi kérdéseket is. Ezek tekintetében a fogyasztóvédelmi hatóság jár el a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény alapján, illetve a versenyjogi szabályok megsértése tekintetében a GVH versenyfelügyeleti eljárásban a Tpv. alapján. Ez utóbbi körbe a Kertv. jelentős piaci erővel rendelkező vállalkozásokra vonatkozó fejezetének rendelkezései (Kertv. 7–7/B. §) tartoznak a Kertv. 9. § (3)–(3a) bekezdése alapján.
- [62] A Kertv. 7/B. §-a a Kertv. „A jelentős piaci erővel rendelkező vállalkozásokra vonatkozó szabályozás” című fejezetében található. A Kertv. ezen fejezete a jelentős piaci erővel való visszaélés eseteit szabályozza. A jelentős piaci erő ténye, megléte – hasonlóan a gazdasági erőfölényhez a Tpv. alkalmazási körében – önmagában nem jogellenes, csak a vele való visszaélés lehet verseny- és jogsértő a jogalkotó megközelítése szerint. Ennek megfelelően a Kertv. 7. §-a meghatározza a jelentős piaci erővel való visszaélés eseteit a beszállító védelme érdekében, valamint a jelentős piaci erő fennállásának megállapításához szükséges feltételeket. A Kertv. 7/A. §-a napi fogyasztási cikket árusító üzletek tekintetében a Tpv. szerinti gazdasági erőfölény megállapítására állít fel vélelmet, amelynek célja, hogy egyszerűsítse a jogalkalmazó számára a gazdasági erőfölény megállapítását.
- [63] A Kertv. 7/B. §-a az ott megjelölt italok árusításának piacán vezetett be a piac szereplőinek magatartását korlátozó, illetve bizonyos magatartásokat tiltó rendelkezéseket az italt árusító vendéglátó üzlet és a (jelentős piaci erővel rendelkező) gyártó közötti viszonylatban.)
- [64] 2. Az Alkotmánybíróság áttekintette a normavilágosságra vonatkozó, az indítvány szempontjából releváns gyakorlatát.

- [65] 2.1. A normavilágosság követelménye az Alkotmánybíróság kezdetektől fogva töretlen gyakorlata értelmében a jogbiztonság alapvető elemeként nyert meghatározást. Eszerint a normaszövegnek minden esetben meg kell felelnie a jogbiztonság követelményének. A 26/1992. (IV. 30.) AB határozatában az Alkotmánybíróság elvi élel mutatott rá arra, hogy „a világos, érthető és megfelelően értelmezhető normatartalom a normaszöveggel szemben alkotmányos követelmény. A jogbiztonság – amely az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében deklarált jogállamiság fontos eleme – megköveteli, hogy a jogszabály szövege értelmes és világos, a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzon.” (ABH 1992, 135, 142.)
- [66] Az 1160/B/1992. AB határozatában az Alkotmánybíróság tovább pontosította a normatartalommal szemben fennálló alkotmányos követelményeket.
- [67] „A jogszabályok rögzített nyelvi formában jelennek meg. A nyelvi megfogalmazás fogalmai, kifejezései mindig általánosak. Így adott esetben mindig kérdéses lehet, hogy a konkrét történeti tényállás a jogi normában szereplő fogalom körébe tartozik-e. (...) Ha egy jogszabály tényállása túl részletező, túl szűk, túlságosan eseti, az megköti a jogalkalmazót és megakadályozza, megnehezíti, hogy a jogszabály az életviszonyok szabályozásában betöltse szerepét. Ha pedig egy jogszabály törvényi tényállása túl elvont, túl általános, akkor a jogszabály rendelkezése a jogalkalmazó belátása szerint kiterjeszthető vagy leszűkíthető. Az ilyen szabály lehetőséget ad a szubjektív jogalkalmazói döntésre, a különböző jogalkalmazók eltérő gyakorlatára, a jogegység hiányára. Ez csorbítja a jogbiztonságot.” (ABH 1993, 607, 608.)
- [68] 2.2. A 10/2003. (IV. 3.) AB határozat a jogállamiság követelményéből azt vezette le, hogy a normaszöveg értelmezhetetlenségének, avagy eltérő értelmezést engedő voltának az a következménye, hogy kiszámíthatatlan helyzetet teremt a norma címzettjei számára. (ABH 2003, 130, 135.) Az Alkotmánybíróság a 24/2013. (X. 4.) AB határozatában rögzítette, hogy „[a]z Alkotmánybíróságnak a norma egyértelműségének követelményével kapcsolatos eddigi gyakorlata szerint a jogszabályokat a magyar nyelv szabályainak megfelelően, világosan és közérthetően kell megszövegezni. A jogszabály-értelmezési nehézségeket általában a jogalkotói vagy jogalkalmazói jogszabály-értelmezés eszközeivel kell felszámolni”. [Indokolás [49]; illetve: 3296/2018. (X. 1.) AB határozat, Indokolás [32]] Az Alkotmánybíróság a 3/2016. (II. 22.) AB határozatban kiemelte, hogy a szabályozás mindaddig nem sérti a normavilágosság elvét, amíg nem minősül a jogalkalmazó számára értelmezhetetlennek, illetőleg nem nyílik lehetőség a túlzottan általános megfogalmazás miatt szubjektív, önkényes jogalkalmazásra (Indokolás [11]).
- [69] Az Alkotmánybíróság normavilágossággal és a normák értelmezésével kapcsolatos gyakorlata abból indul ki, hogy a jogszabályok értelmezése elsősorban a bíróságok feladata és hatásköre; „nem vetheti fel az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből következő normavilágosság elvének sérelmét önmagában az az eset, ha egy jogszabályi rendelkezés alkalmazása az egyszerű automatizmuson túlmutató jogértelmezést igényel az eljáró bíróságok, illetőleg hatóságok részéről, különösen akkor [...], ha egy adott norma több lehetséges értelmezése egyaránt összhangban áll az Alaptörvénnyel. Ilyen esetekben nem az Alkotmánybíróság, hanem az egyedi ügyben eljáró (indítványozó) bíró feladata az Alaptörvénnyel összhangban álló, lehetséges értelmezési eredmények közötti választás, melyet az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata olyan jogértelmezési kérdésnek tekint, melyet még alkotmányjogi panaszjárásokban sem bírálhat felül mindaddig, amíg a választott jogértelmezés az értelmezési tartomány alkotmányossági keretein belül marad.” {3051/2020. (III. 2.) AB határozat, Indokolás [19]} Valamint „hangsúlyozza az Alkotmánybíróság, hogy nem tartozik hatáskörébe a jogszabályok által nyitva hagyott kérdések tisztázása, mivel az a rendes bíróságok feladata.” {3134/2023. (III. 27.) AB határozat, Indokolás [29]}
- [70] Az Alkotmánybíróság értelmezésében a jogbiztonság sérelme akkor állapítható meg, ha a szabályban rejlő belső ellentmondás a jogalkalmazás során szükséges értelmezéssel nem kiküszöbölhető [1/1999. (II. 24.) AB határozat, ABH 1999, 25, 46]. Tehát „»alkotmányosértésnek csak az minősül, ha a sérelmezett jogszabály tartalma olyan mértékben homályos, vagy rendelkezései annyira ellentmondásosak, hogy a tisztázatlanság feloldására a jogszabály-értelmezés már nem elegendő« (1263/B/1993. AB határozat, ABH 1994, 672, 673–674)”. {3047/2013. (II. 28.) AB határozat, Indokolás [18]}
- [71] A jogbiztonság sérelmét jelentheti továbbá az is, „ha a normaszöveg ugyan érthető, de végrehajthatatlan [10/2001. (IV. 12.) AB határozat, ABH 2001, 123, 147]”. {3041/2021. (II. 19.) AB határozat, Indokolás [25]}
- [72] A 42/1997. (VII. 1.) AB határozatában az Alkotmánybíróság megállapította: „Alkotmányellenessé nyilvánítható az a szabály, amely értelmezhetetlen voltánál fogva teremt jogbizonytalanságot, mert hatását tekintve nem kiszámítható és címzettjei számára előre nem látható.” (ABH 1997, 299, 301.)
- [73] Összességében úgy foglалható össze az Alkotmánybíróság ide vonatkozó gyakorlata, hogy csak a jogalkalmazás számára eleve értelmezhetetlen jogszabály sérti a jogbiztonságot [vö.: 36/1997. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1997, 222, 227–228.].

- [74] 2.3. Rámutatott az Alkotmánybíróság arra is, hogy „a jogbiztonság meglétének vagy hiányának vizsgálatok differenciáltan kell eljárni. »Annak megállapítása során, hogy a szabályozás módja, a normatartalom sérti-e a jogbiztonságot, minden esetben figyelembe kell venni a szabályozás célját és a címzettek körét is.« (125/B/2003. AB határozat, ABH 2005, 1127, 1137.) Más a normavilágosság és jogbiztonság alkotmányossági mércéje akkor, ha a címzettektől elvárható valamilyen speciális, az értelmezéshez szükséges szakértelem és más, ha az általánosságban érinti a jogalanyokat (395/D/2010. AB határozat, ABH 2011, 2090, 2096).” {20/2020. (VIII. 4.) AB határozat, Indokolás [68]}
- [75] Mivel az indítvánnyal támadott rendelkezés a Kertv. szabályozási körén belül speciális, a versenyjog területére tartozó kérdéskört szabályoz, az Alkotmánybíróság erre figyelemmel hivatkozik a versenyjogi szabályozással kapcsolatban kialakított gyakorlatára.
- [76] A versenyjog területére tartozó jogszabályok kapcsán a 30/2014. (IX. 30.) AB határozatában az Alkotmánybíróság a következőket fejtette ki a versenyfelügyeleti eljárás jogági természetét illetően. „[A]z Alkotmánybíróság kiinduló álláspontja az, hogy a versenyfelügyeleti eljárás olyan különleges közigazgatási eljárás, amely Magyarország piactudományi berendezkedése és gazdasági rendje meghatározó működési alapelveinek, a tisztességes gazdasági versenynek az érvényesülését hivatott biztosítani, összhangban az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésével és az Európai Unióhoz történt csatlakozási szerződésünkből származó számos jogi követelménnyel. Az intézményvédelmi kötelezettség körében eljáró jogalkotó külön törvényben ezt a feladatot a kormánytól független Gazdasági Versenyhivatal kizárólagos hatáskörébe és illetékességébe utalta, és annak eljárásában, a versenyfelügyeleti eljárásban részére önálló eszközöket biztosított. Ezek között a legfontosabb a versenyfelügyeleti bíróság, amely kiszabásának feltételei és mértéke szintén rendhagyó, éppen a társadalom gazdasági rendje, az üzleti tisztesség, a tisztességes verseny védelmében, és ezért tartalmilag számos tekintetben eltér a többi közigazgatási eljárásban alkalmazható és megszokott eszközöktől. A versenyfelügyeleti eljárás különleges feltételei és eszközei is az Unióhoz történő fokozatos integrálódás során alakultak ki, és hasonlítottak az európai szinten harmonizáltak tekinthető követelményekhez és lehetőségekhez. [Ilyen különösen a versenyfelügyeleti bíróság mértéke, amely funkciójára tekintettel jellemzően jóval meghaladhatja a deliktuális (büntetőbírói vagy szabálysértési) eljárásoktól megismert összegeket, ami alkalmas erősíteni azt a nézőpontot, amely a versenyfelügyeleti eljárást kívánja »büntetőjogi jellegű«-nek láttatni.] Ugyancsak ebben a körben kiindulásként kíván rámutatni az Alkotmánybíróság arra, hogy a versenyfelügyeleti eljárásban nyilvánvalóan találhatók magánjogi elemek is, amennyiben az eljárásban vizsgált egyoldalú magatartások, egyeztetett gyakorlatok, megállapodások alapvetően a magánjog (polgári jog) szabályozási körébe tartozó szerződéses, illetőleg egyéb jogviszonyokban keletkeznek és valósulnak meg. E közjogi viszonyokban azonban az állam, illetőleg a GVH a fentiekben hivatkozott intézményvédelmi kötelezettség, illetőleg a törvényben kapott funkció folytán, a tisztességes gazdasági verseny követelményeinek érvényesülése és érvényesítése érdekében rendelkezik hivatalbóli beavatkozás és szankcionálási, sőt »büntetési« lehetőséggel a jelentősebb gazdasági ügyletekre nézve.” (Indokolás [29]).
- [77] A versenyjog itt kifejtett természete a jogállamiság elvének érvényesülésével szemben is speciális követelményeket támaszt. „Bár a versenyjogsértésnek lehetnek kifejezetten büntetőjogi jogkövetkezményei is az abban résztvevő természetes személyek számára [...], a közigazgatási természetű bírással az állam a vállalkozásokat (vagyis jellemzően jogi személyeket) akarja visszatartani a versenykorlátozó vagy -torzító kartell-megállapodásoktól és összehangolt magatartásoktól. [...] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a versenyjogi jogsértések szankcionálása vonatkozásában – a büntetőjoghoz hasonlóan – követelmény a tilalmazott magatartások és a megvalósításuk miatt járó jogkövetkezmények ésszerű előreláthatósága. Ez nem csupán az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdéséből, vagyis a jogállamiság és jogbiztonság elvont elvéből levezethető visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalma és a normavilágosság követelménye által kijelölt módon, hanem alapjogként illeti meg az eljárás alá vont vállalkozásokat.” (Indokolás [105], [108])
- [78] Az Alkotmánybíróság a jogállamiság elvéből levezetett jogbiztonság követelményét több határozatában értelmezte a büntetőjogi normák vizsgálatával összefüggésben, és a szigorúan vett büntetőjogi normákon túli, büntetőjogias természetű szankciók esetében is irányadónak minősítette. Az Alkotmánybíróság egy szabálysértési tárgyú kormányrendelet alkotmányossági vizsgálata kapcsán is megerősítette azt a gyakorlatát, miszerint: „[a] büntetőjogi szankció kilátásba helyezésével tilalmazott magatartás leíró diszpozícióinak határozottnak, körülhatároltnak, világosan megfogalmazottnak kell lennie. Alkotmányossági követelmény a védett jogtárgyra és az elkövetési magatartásra vonatkozó törvényi akarat világos kifejezésre juttatása. Egyértelmű üzenetet kell tartalmaznia, hogy az egyén mikor követi el a büntetőjogilag szankcionált jogsértést. Ugyanakkor korlátoztnak kell az önkényes jogértelmezés lehetőségét a jogalkalmazók részéről. Vizsgálni kell tehát, hogy a tényállás a büntetendő magatartások körét nem túl szélesen jelöli-e ki és elég határozott-e. [30/1992. (V. 26.) AB határozat, ABH 1992, 167, 176.; továbbá: 2/1994. (I. 14.) AB határozat, ABH 1994, 41, 55.; 58/1997. (XI. 5.) AB határozat, ABH

- 1997, 348, 352.; 12/1999. (V. 21.) AB határozat, ABH 1999, 106, 112.; 18/2000. (VI. 6.) AB határozat, ABH 2000, 117, 130–131.]” 73/2006. (XII. 15.) AB határozat (ABH 2006, 987, 989.)
- [79] Figyelemmel arra, hogy a Kertv. indítvánnyal támadott rendelkezéseinek megsértése GVH versenyfelügyeleti eljárásának alapját képezi, amelyre a Tptv. rendelkezései alkalmazandók, az Alkotmánybíróság a 30/2014. (IX. 30.) AB határozatban kifejtett álláspontját a jelen ügyben is irányadónak tekinti.
- [80] 2.4. Az indítvány a normavilágosság sérelmét versenyjogi tárgyú jogszabályi rendelkezések kapcsán állítja részben a szabályozás tárgyi hatálya, részben az értelmező rendelkezések homályossága, illetve hiánya miatt. Az Alkotmánybíróság a normavilágosság követelménye és az értelmező rendelkezések hiánya összefüggésével kapcsolatban a következőkre mutatott rá egy korábbi határozatában, hogy „nem vezet a normavilágosság sérelmére az, ha a jogalkotó az értelmező rendelkezések között nem határozza meg valamennyi, az adott jogszabályban előforduló kifejezés jelentéstartalmát. Az értelmező rendelkezés ugyanis az adott jogi szabályozásban használt fogalom értelmezési tartományát jelöli ki, vagyis az adott jogi szabályozási keretek között az adott kifejezéshez sajátos jogi jelentéstartalmat kapcsol. Értelmező rendelkezés hiányában az adott kifejezés általánosan ismert és elfogadott jelentéstartalmából, vagy ha szakkifejezésről van szó, annak elfogadott jelentéstartalmából kiindulva a jogalkalmazó állapítja meg, hogy a jogszabályban használt egyes kifejezések milyen tartalmat ölelnek fel az adott jogszabályi összefüggésben.” [41/2008. (IV. 17.) AB határozat, ABH 2008, 410, 411.] Ebből az is következik, hogy az értelmező rendelkezések hiánya elsődlegesen akkor veti fel a normavilágosság sérelmét, ha az adott (szak)kifejezésnek nincs általánosan elfogadott jelentéstartalma vagy – más jogszabályokban meghatározottan – több jelentéstartalma is van, azonban az értelmezésre szoruló jogszabály nem tartalmaz egyértelmű utalást arra, hogy saját alkalmazási körében mely jogszabályi értelmező rendelkezést kell alapul venni. Különösen akkor veti fel az értelmező rendelkezés hiánya a normavilágosság sérelmét, ha az értelmezendő (szak)kifejezés olyan jogszabályi rendelkezés lényeges eleme, amely büntetőjogi jellegű szankcióval fenyegetett magatartási szabályt állapít meg.

V.

- [81] 1. Az Alkotmánybíróságnak ismertetett gyakorlatára figyelemmel azt kellett vizsgálnia, hogy az indítvánnyal támadott törvényi rendelkezések tekintetében megállapítható-e azok olyan mértékű homályossága, fogalmi bizonytalansága, amely jogértelmezés útján nem oldható fel, s így közvetlenül az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmére vezet.
- [82] 2. A Kertv. 7/B. §-a tárgyi hatályát illetően az indítvány arra hivatkozott, hogy nem határozza meg és határolja el egyértelműen az „üditő- és gyümölcsital, gyümölcslé és gyümölcsnektár, valamint ásványvíz és szikvíz (szódavíz)” termék kategóriákat. Továbbá – ellentétben a támadott törvényi szakasz további tárgyával: a sörrel – még utaló szabállyal sem segíti a jogalkalmazást annak egyértelmű meghatározásában, hogy a jogalkotó pontosan mely termékek-termékcsoportok tekintetében fogalmaz meg követelményeket a vendéglátó egységekkel szemben.
- [83] Az Alaptörvény 24. cikk (4) bekezdése alapján „[a]z Alkotmánybíróság a jogszabály felülvizsgálata nem kért rendelkezését csak abban az esetben vizsgálhatja, illetve semmisítheti meg, ha az a felülvizsgálni kért jogszabályi rendelkezéssel szoros tartalmi összefüggésben áll”. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kertv. 7/B. § (1) bekezdése olyan tiltó szabályról rendelkezik, amely tartalmazza az „üditő- és gyümölcsital, gyümölcslé és gyümölcsnektár, valamint ásványvíz és szikvíz (szódavíz)” és a „gyártó” kifejezéseket. Vagyis az az alkotmányossági probléma, amelyet az indítvány kifogásol, a Kertv. 7/B. § (1) bekezdésével összefüggésben is fennáll. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányossági vizsgálatát a Kertv. 7/B. § (1) bekezdésére is kiterjesztette.
- [84] 2.1. Az Alkotmánybíróság mindenképp azt állapította meg, hogy az indítvány helyesen hivatkozott arra, hogy a Kertv. nem tartalmaz értelmező rendelkezést vagy utaló szabályt az „üditő- és gyümölcsital, gyümölcslé és gyümölcsnektár, valamint ásványvíz és szikvíz (szódavíz)” termék kategóriákra. Ilyen esetben – figyelemmel az Alkotmánybíróság gyakorlatára is – az adott kifejezés általánosan ismert és elfogadott jelentéstartalmából, vagy ha szakkifejezésről van szó, annak elfogadott jelentéstartalmából kell kiindulni a jogértelmezés során. Az indítvány arra hivatkozott, és ezzel egybehangzó álláspontot fogalmaztak meg az Alkotmánybíróság általi megkeresésre adott válaszok is, hogy a Kertv. 7/B. § egyes rendelkezéseiben alkalmazott „üditő- és gyümölcsital, gyümölcslé és gyümölcsnektár, valamint ásványvíz és szikvíz (szódavíz)” fogalmakat nem lehet általánosan elismert jelentéstartalmuk alapján meghatározni. Ezek ugyanis olyan szakkifejezésekre utalnak, amelyekről más

jogforrások rendelkeznek. Ezért ezen indítványi felvetéssel összefüggésben az Alkotmánybíróság áttekintette a Kertv. 7/B. §-a szerinti termékekre vonatkozó szabályokat.

- [85] 2.2. A VJ Határozat meghozatalakor – és a jelenleg is – hatályos szabályozás alapján az állapítható meg, hogy a kérdéses termékekről, amennyiben fellelhető definíció, részben adójogi tárgyú, részben élelmiszerbiztonsági tárgyú jogszabályok rendelkeznek.
- [86] Az adójogi tárgyú jogszabályok közül a Neta. tartalmaz rendelkezéseket a Kertv. 7/B. §-ában felsorolt egyes termékcsoportokra. A Neta. VJ Határozat meghozatala idején hatályos 2. §-a tartalmazott meghatározást az üdítőitalra vonatkozóan, utalva a termékek vámtarifaszámára és az azt meghatározó a vám- és a statisztikai nomenklatúráról, valamint a Közös Vámtarifáról szóló, 1987. július 23-i 2658/87/EGK tanácsi rendelet (a továbbiakban: vámtarifaszám rendelet) I. mellékletére.
- [87] Az üdítőital fogalmát a Neta. a gyümölcslevek és gyümölcsnektárok vámtarifaszámára utalással határozta meg (a magasabb gyümölcstartalmú termékeket kivéve az üdítőital fogalma alól. Megjegyzendő, hogy a „nektár” fogalmat nem használja a vámtarifaszám-rendelet).
- [88] A Neta. VJ Határozat meghozatala idején hatályos szövege nem tartalmazott meghatározást a gyümölcstital termékekre. A Neta. hatályos szövege az értelmező rendelkezések között csak a sör fogalmát határozza meg a Neta. alkalmazása körében, míg az 1. sz. mellékletben található az üdítőital meghatározása a vámtarifaszámra utalással, azzal, hogy az azonos vámtarifaszámú gyümölcslét és nektárt kiveszi az üdítőital fogalma alól. A Neta. alapján tehát nem állapítható meg a Kertv. által utalt fogalmak egyértelmű definíciója.
- [89] A vámtarifaszám-rendelet a vizek (ásványvíz stb.) tekintetében is tartalmaz meghatározásokat. Ebben a körben természetes és mesterséges ásványvíz (együttesen: ásványvíz) és szénsavas víz kategóriákat nevesít, megkülönböztetve ízesítés nélküli és ízesített változataikat. A szikvíz (szódavíz) kifejezés(eke)t a vámtarifaszám-rendelet nem alkalmazza.
- [90] Az élelmiszerbiztonsági tárgyú főbb rendelkezéseket az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény (a továbbiakban: Élelmiszertv.) tartalmazza. Az Élelmiszertv. felhatalmazó rendelkezései alapján került kibocsátásra a Magyar Élelmiszerkönyv, míg az Élelmiszertv.-el hatályon kívül helyezett, az élelmiszerekről szóló 2003. évi LXXXII. törvényben adott felhatalmazás alapján került kibocsátásra a Vízr. A Magyar Élelmiszerkönyv egyik mögöttes szabálya a gyümölcslevekről és egyes hasonló, emberi fogyasztásra szánt termékekről szóló, 2001. december 20-i 2001/112/EK tanácsi irányelv, valamint az ezt módosító 2009/106/EK bizottsági irányelv, 2012/12/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv és 1040/2014/EU felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet. A gyümölcslevekre vonatkozóan a Magyar Élelmiszerkönyv 11. melléklete tartalmaz meghatározásokat. Ez megkülönbözteti egymástól a gyümölcslé, a sűrített gyümölcslé, a vízzel extrahált gyümölcslé, a dehidratált/porított gyümölcslé, valamint a gyümölcsnektár termékeket.
- [91] A Vízr. – figyelemmel több uniós jogforrásra – természetes ásványvíz, forrásvíz, ivóvíz szikvíz, dúsított, ízesített vagy dúsított és ízesített víz kategóriákat különböztet meg egymástól. Azonban meghatározásaik alapján egymást részben átfedő fogalmakról van szó.
- [92] Megjegyzendő, hogy a Kertv. a sör fogalmát saját alkalmazási körében a Jöt.-re utaló szabállyal határozza meg. A Jöt. pedig a sör KN-kódjához (vámtarifaszámához) tartozó meghatározásokat veszi alapul.
- [93] Mindezek alapján megállapítható, hogy a Kertv. 7/B. §-ában található termékfogalmakra több, eltérő szabályozási tárgykörű jogszabály is tartalmaz egymással konkuráló értelmező rendelkezéseket egyértelmű utaló szabály nélkül arra vonatkozóan, hogy melyiket kell figyelembe venni a Kertv. alkalmazási körében. Ezért további jogértelmezési kérdést vet fel, hogy ezek közül meghatározható-e egyértelműen, hogy melyik jogszabály(csoport) szerinti értelmezés veendő figyelembe a Kertv. 7/B. §-ának alkalmazása során.
- [94] 2.3. Mivel a jogalkotó a sör esetében a Jöt. szerinti sörfogalomra utal, indokolt lehet abból kiindulni a Kertv. 7/B. §-ának alkalmazása során, hogy a Kertv. 7/B. § (1)–(2) és (8) bekezdésében a többi, a sörrel egy sorban felsorolt termék esetében is a vonatkozó adójogi tárgyú jogszabályokban használt fogalmakat kell irányadónak tekinteni.
- [95] Ennek az értelmezésnek ellentmond azonban az, hogy a hatályos Kertv. 7/B. § (1)–(2) bekezdésében és (8) bekezdés *b)* pontjában felsorolt termék kategóriák és az adójogszabályokban alkalmazott termék kategóriák nem feleltethetők meg teljesen egymásnak: a Neta. és a vámtarifaszám-rendelet alapján nem határozható meg a gyümölcstital, illetve a szikvíz fogalma, továbbá nem különíthető el egymástól a gyümölcslé és a gyümölcsnektár sem (ez utóbbi esetben azonban nem zárható ki az sem, hogy miután a Neta. egy termékcsoportként kezeli a gyümölcslét és nektárt, a Kertv. alkalmazásában is ennek megfelelően értelmezhető).

- [96] Az élelmiszerbiztonsági tárgyú jogszabályok és Kertv. 7/B. § (1)–(2) bekezdésében és (8) bekezdés *b*) pontjában található termékkategóriák között sincs teljes átfedés: a Magyar Élelmiszerkönyv ugyanis csak a gyümölcslejt és gyümölcsnektárt határozza meg, az üdítő- és gyümölcsital fogalmát nem. A megkeresésre adott válaszok ugyan hivatkoztak az FVM Közleményre is, amely meghatározza az üdítőital és a gyümölcsital fogalmát, azonban az FVM Közlemény, amelyet a Magyar Élelmiszerkönyv Bizottság útmutatóként adott ki a gyártók számára – amint arra maga a Közlemény is utal – nem minősül normának, így kötelező jogi ereje nincs és címzetti köre is korlátozott. Az FVM Közlemény ezért nem tekinthető olyan jogforrásnak, amely a Kertv. 7/B. § (1)–(2) bekezdésében és (8) bekezdés *b*) pontjában foglalt termékkategóriák értelmezése során érvényesen és normatív jelleggel volna figyelembe vehető.
- [97] A szintén élelmiszerbiztonsági tárgyú Vízr. alapján a természetes ásványvíz és a szikvíz meghatározása feleltethető meg a Kertv. 7/B. §-ában használt terméknevezéseknek. Azonban a fogalmak átvétele a Vízr.-ből pontatlan, mivel a Vízr.-ben eleve több termékkategória szerepel, amelyek között a Vízr. alapján átfedések vannak. Ezek együttesen értelmezési problémákat vetnek fel a Kertv. 7/B. §-ának alkalmazási körében.
- [98] A Kertv. 7/B. §-ában nevesített termékkategóriák élelmiszerbiztonsági tárgyú jogszabályok alapján történő értelmezésének ellentmond az is, hogy a két jogszabály(csoport) szabályozási tárgyköre (a Kertv. gazdasági verseny elősegítő tárgyú normákat tartalmaz, míg az élelmiszerbiztonsági tárgyú jogforrások az élelmiszerek emberi fogyasztásra alkalmasságának biztosítását, és ezen szabályok betartásának ellenőrzését szabályozzák) távoli, így az élelmiszerbiztonsági tárgyú normák nem értelmezhetők a Kertv. mögöttes szabályaként erre vonatkozó kifejezett jogalkotói felhatalmazás nélkül. Különösen arra tekintettel, hogy a Kertv. 7/B. §-ában található egyetlen meghatározás (sör) adó tárgyú törvényre hivatkozik.
- [99] 2.4. Az Alkotmánybíróság fent idézett gyakorlata alapján értelmező rendelkezés hiányában az adott kifejezés általánosan ismert és elfogadott jelentéstartalmából, vagy ha szakkifejezésről van szó, annak elfogadott jelentéstartalmából kiindulva a jogalkalmazó állapítja meg, hogy a jogszabályban használt egyes kifejezések milyen tartalmat ölelnek fel az adott jogszabályi összefüggésben.
- [100] Jelen ügyben a Kertv. 7/B. §-ában foglalt „üdítő- és gyümölcsital, gyümölcslejt és gyümölcsnektár, ásványvíz és szikvíz (szódavíz)” kifejezések szakjogi jelentése a fent kifejtettek alapján nem határozható meg egyértelműen, tekintettel arra, hogy (i) részben adójogi, részben élelmiszerbiztonsági tárgyú jogszabályokban kerültek meghatározásra, (ii) több esetben párhuzamosan mindkét jogterületen van az adott fogalomnak az adott szabályozási körben alkalmazandó, egymást nem fedő jelentéstartalma (pl. gyümölcslejt és gyümölcsnektár), illetve (iii) a felsorolás tartalmaz olyan kifejezést is, amelynek nincs jogszabályi meghatározása egyik jogterületen sem. Összességében egyik jogterületen sincs a Kertv. 7/B. §-ában található felsorolás valamennyi elemének (termékfajtának) megfeleltethető egyértelmű fogalom meghatározás.
- [101] Amikor egy jogszabály több más jogszabályban, az adott jogszabályok alkalmazása körében, egymástól eltérő tartalommal meghatározott fogalmat használ, és így a fogalom egymással konkuráló jelentéstartalommal is alkalmazható, egyértelmű jogalkotói rendelkezés hiányában a jogalkalmazó nincs abban a helyzetben, hogy meg tudja határozni, hogy a különböző értelmező rendelkezések közül melyiket kell alapul vennie a jogalkalmazás során.
- [102] Amint az Alkotmánybíróság többször is megállapította: „[a] jogalkotó felelőssége, hogy egyes – más jogterületekről átvett jogintézmények alkalmazásánál pontos, az adott jogterületi környezethez illeszkedő szabályozás[ra]” kerüljön sor [13/1999. (VI. 3.) AB határozat, ABH 1999, 114, 119.]. Elvi éllel mondta ki több ízben azt is az Alkotmánybíróság: a jogbiztonság többek között azt kívánja meg, hogy az állampolgárok jogait és kötelességeit a törvényben megszabott módon kihirdetett és hozzáférhető jogszabályok tartalmazzák, illetve a jogalanyoknak tényleges lehetősége legyen magatartásukat a jog előírásaihoz igazítani [pl. 25/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992, 131, 132.; 11/1992. (III. 5.) AB határozat, ABH 1992, 77, 87.]. Különösen jelentős ennek a követelménynek az érvényesülése olyan rendelkezések esetében, amelyek büntetőjogi(as) szankcióval fenyegetett magatartási szabályt állapítanak meg. Ilyen esetben a jogalkotó feladata meghatározni – értelmező rendelkezés alkotásával vagy megfelelő utaló szabály alkalmazásával – a szakjogi kifejezések jelentéstartalmát, kizárva ezzel az önkényes jogértelmezés lehetőségét.
- [103] 3. Az Alkotmánybíróság a továbbiakban azt vizsgálta az indítvány alapján, hogy a Kertv. 7/B. § alkalmazása körében egyértelmű-e a gyártó, illetve – ezzel összefüggésben – a vállalatcsoport fogalma, figyelemmel arra, hogy a Kertv. 7/B. §-a szerinti kötelezettségeket, illetve jogkövetkezményeket a gyártóhoz köti a jogalkotó.
- [104] 3.1. A Kertv. 7/B. § (1) bekezdése az olyan jognyilatkozatokat tiltja az italt árusító vendéglátó üzlet (vendéglátó üzlet, szálláshely, alkalmi rendezvény) és a gyártó között, amelyek alapján a §-ban felsorolt termékekből az egy

naptári évre, vagy alkalmi rendezvényre az összes beszerzés több mint 80%-a ugyanazon gyártótól származik. Jognyilatkozat alatt a Kertv. 7/B. § alkalmazási körében a jelentős piaci erővel rendelkező gyártó által alkalmazott vagy megkövetelt egyoldalú szerződési kikötést vagy jognyilatkozatot érti [Kertv. 7/B. § (7) bekezdés b) pont]. Vagyis a tilalom alá tartozó jognyilatkozat (egyoldalú szerződési kikötés) csak az olyan gyártó által tett jognyilatkozatra vonatkozik, amely jelentős piaci erővel rendelkezik.

- [105] 3.2. A Kertv. nem határozza meg sem a 7/B. §-a, sem a törvény egészének alkalmazási körében a gyártó fogalmát, ilyen fogalmat nem tartalmaz versenyjogi szabályozás. Kizárólag a jelentős piaci erővel rendelkező gyártót határozza meg a Kertv. 7/B. § (8) bekezdése, ez a meghatározás azonban csak a jelentős piaci erő meghatározásához ad támpontot a jogalkalmazónak annak megjelölése nélkül, hogy a jogalkotó mit ért gyártó alatt.
- [106] A jelentős piaci erővel rendelkező vállalkozásokról szóló fejezet többi rendelkezése (7–7/A. §) a beszállító kifejezést alkalmazza, amelynek értelmező rendelkezése a Kertv. 2. §-ában található. Amint arra a fentiekben már utalt az Alkotmánybíróság: a Kertv. 7–7/A. §-a a beszállító védelmét célozza a jelentős piaci erővel rendelkező vállalkozás (kereskedő) visszaélésével szemben. A Kertv. 7/B. §-a a fejezet többi rendelkezésétől eltérő alanyi körre alkot szabályt: ennek a rendelkezésnek ugyanis sem a beszállító, sem a kereskedő nem alanya és nem is utal a jogalkotó arra, hogy átfedés volna a Kertv. 7–7/A. §-ának alanyai (beszállító, kereskedő) és a 7/B. § alanyai (gyártó, italt árusító vendéglátó üzlet) között. A Kertv. 7/B. §-a kizárólag a sörrel kapcsolatban határozza meg a gyártó fogalmát, amennyiben a Kertv. 7/B. § (3) bekezdése (a Jöt.-ben található kisüzemi sörfőzde fogalmára utalással) írja le, hogy mit ért gyártó alatt.
- [107] A gyártó a Kertv. 7/B. §-a alapján egy olyan piaci szereplőként határozható meg, amellyel az italt árusító vendéglátó üzlet az ott meghatározott italfajták értékesítésére szerződik. A Kertv. alapján azonban nem állapítható meg egyértelműen, hogy ez alatt kizárólag a termék előállítóját, vagy annak forgalomba hozóját, esetleg a beszállítót is érteni kell, illetve gyártónak minősül-e a vendéglátó üzlet, ha maga is előállít valamely, a 7/B. § tárgyi hatálya alá tartozó italt.
- [108] Mivel a 7/B. §-a alkalmazásában a gyártó a rendelkezés személyi hatályát jelöli ki, alapját képezi a rendelkezéshez fűződő jogkövetkezmények alkalmazásának is (ti. a jelentős piaci erővel rendelkező gyártónak tett jognyilatkozat veti fel a Kertv. 7/B. §-ának sérelmét és vezethet a Tpv. szerinti jogkövetkezmények alkalmazásához).
- [109] 4. A Kertv. 9. § (3a) bekezdése szerint: „[a] 7/B. § megsértése miatt a Gazdasági Versenyhivatal jár el versenyfelügyeleti eljárásban, a Tpv. megsértése esetén irányadó rendelkezések szerint azzal, hogy a 7/B. § hatálya alá tartozó jogsértésre vonatkozóan a Tpv. IX. fejezete szerinti bejelentésre vonatkozó szabályok nem alkalmazhatók.”
- [110] Az Alkotmánybíróság nem jogosult a jogalkotói mérlegelés, és ennek megfelelően a törvényi szabályozás pénzügyi, jogi, gazdaságpolitikai alapjainak célszerűségi szempontú felülvizsgálatára; hatáskörébe kizárólag annak ellenőrzése tartozik, hogy a jogalkotó mérlegelési jogának gyakorlása során nem került-e ellentétbe az Alaptörvény valamely rendelkezésével.
- [111] Az Alkotmánybíróság ismét utal arra a korábban rögzített gyakorlatára, amely szerint a versenyjogi szabályok esetében, figyelemmel a versenyjogi jogsértések és szankciójuk büntetőjogias jellegére, a büntetőjoghoz hasonló követelményeket támaszt a jogalkotó elé a tilalmazott magatartások és a jogkövetkezmények szabályozása során. „A büntetőjog alaptörvényi garanciáiból származó követelmények szerint a büntetőjog által védett jogtárgynak és a büntetőjogi szankció kilátásba helyezésével tilalmazott magatartás leíró diszpozíciónak határozottnak, világosan megfogalmazottnak és körülhatárolhatónak, azaz kiszámíthatónak és egyértelműnek kell lennie. Alkotmányossági követelmény a védett jogtárgyra és az elkövetési magatartásra vonatkozó törvényhozói akarat világos kifejezésre juttatása. Egyértelmű üzenetet kell tartalmaznia, hogy az egyén mikor követ el a büntetőjog által szankcionált jogsértést” {legutóbb: 24/2021. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [36]}.
- [112] Az indítvánnyal támadott törvényi rendelkezések a Kertv. által tiltott magatartások egyes elemeit szabályozzák. Az Alkotmánybíróság gyakorlatából következően a jogalkotóval szembeni elvárás a normavilágosság követelménye alapján az, hogy az elkövetési magatartások elemei egyértelműen kerüljenek meghatározásra, ezzel biztosítva a szabályozás előreláthatóságát és elősegítve a jogalanyok jogkövető magatartását. Az olyan szabályozás, amely nem határozza meg egyértelműen és kétséget kizáróan az elkövetési magatartás alanyát és tárgyát, az mind a szabályozással célzott jogalanyok, mind a jogalkalmazók számára ellehetetleníti az önkéntes jogkövetést, a norma jobbiztonság követelményének megfelelő alkalmazását, s az értelmezés önkényességének veszélyét rejti magában.

VI.

- [113] 1. „A jogbiztonság az államtól és elsősorban a jogalkotótól azt várja el, hogy a jog egésze, egyes részterületei és egyes szabályai is világosak, egyértelműek, hatásukat tekintve kiszámíthatóak és a norma címzettjei számára előre láthatóak legyenek” [11/1992. (III. 5.) AB határozat, ABH 1992, 77, 84.]. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata értelmében az olyan szabály, „amely értelmezhetetlen voltánál fogva teremt jogbizonytalanságot, mert hatását tekintve nem kiszámítható és címzettjei számára előre nem látható” a jogbiztonság sérelmére tekintettel alkotmányellenessé nyilvánítható [ld. 42/1997. (VII. 1.) AB határozat, ABH 1997, 299, 301.]. Az Alkotmánybíróság értelmezésében megállapítható továbbá a jogbiztonság sérelme, ha a szabályban rejlő belső ellentmondás a jogalkalmazás során szükséges értelmezéssel nem kiküszöbölhető [ki] [1/1999. (II. 24.) AB határozat, ABH 1999, 25, 46]. {legutóbb összefoglalóan ld.: 5/2024. (II. 6.) AB határozat, Indokolás [29]}
- [114] A fent kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kertv. 7/B. § (1)–(2) bekezdés és (8) bekezdés b) pontjának „ , üdítő- és gyümölcsital, gyümölcslé és gyümölcsnektár, valamint ásványvíz és szikvíz (szóдавíz)” szövegrésze nem tesz eleget a normavilágosság követelményének, mivel e kifejezések pusztán jogalkalmazói jogértelmezés útján nem értelmezhetők egyértelműen. Ugyancsak bizonytalan a Kertv. 7/B. § (1)–(2) bekezdése szerinti „gyártó” fogalma az „üdítő- és gyümölcsital, gyümölcslé és gyümölcsnektár, valamint ásványvíz és szikvíz (szóдавíz)” termékkategóriákkal összefüggésben, ezáltal bizonytalan a Kertv. 7/B. §-a által jogsértőnek minősített magatartás alkalmazási köre. Mivel a kérdéses kategóriák a rendelkezés tárgyi és személyi hatályának bizonytalanságát eredményezik, a Kertv. 7/B. §-a az „üdítő- és gyümölcsital, gyümölcslé és gyümölcsnektár, valamint ásványvíz és szikvíz (szóдавíz)” vonatkozásában a szabály értelmezhetetlen volta olyan súlyú jogalkotási hiba, ami a norma – jogbiztonságnak megfelelő – alkalmazását nem teszi lehetővé.
- [115] Az Alkotmánybíróság ezért megállapította, hogy a Kertv. 7/B. § (1) és (2) bekezdésének „ , üdítő- és gyümölcsital, gyümölcslé és gyümölcsnektár, valamint ásványvíz és szikvíz (szóдавíz)” szövegrésze, valamint (8) bekezdésének b) pontja sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését és az Abtv. 41. §-a alapján – figyelemmel az Abtv. 45. § (1) bekezdésére – megsemmisítette azokat.
- [116] 2. Az Alkotmánybíróság egyúttal az Abtv. 45. § (4) bekezdése alapján megállapította, hogy a jelen határozattal alaptörvény-ellenesnek minősített és megsemmisített rendelkezések a Fővárosi Törvényszék előtt folyamatban lévő 105.K.700.681/2023. számú ügyben, és a jogerősen még le nem zárt ügyekben nem alkalmazhatók.
- [117] Mivel a Kertv. 7/B. §-ának sörre vonatkozó rendelkezéseit az indítványozó nem támadta, erre tekintettel és ebben az összefüggésben az Alkotmánybíróság nem vizsgálta a szabályozás alkotmányosságát.
- [118] Az Alkotmánybíróság ismételten utal arra, hogy nem jogosult a jogalkotói mérlegelés célszerűségi, gazdaságpolitikai szempontú vizsgálatára. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a jelen határozat normavilágosságra vonatkozó megállapításai nem zárják el a jogalkotót annak lehetőségétől, hogy az általa elérni kívánt gazdaságpolitikai célt megvalósítsa, azzal, hogy a jogalkotás során őt megillető mérlegelési jogát az Alaptörvény rendelkezéseire figyelemmel gyakorolhatja.
- [119] 3.1. Az indítvány a Kertv. 7/B. § (7) bekezdés b) pontjában foglalt, a jognyilatkozatra vonatkozó meghatározást a Kertv. 7/B. § (1)–(2) bekezdésében megjelölt, az Alkotmánybíróság által megsemmisített termékekkel összefüggésben állította. Mivel az Alkotmánybíróság az indítvánnyal támadott termékfajták tekintetében alaptörvény-ellenességet állapított meg, ezért a Kertv. 7/B. § (7) bekezdés b) pontjában foglalt meghatározás – a megsemmisítés folyamánként – nem vet fel alkotmányossági problémát. Ugyanis a Kertv. 7/B. § (7) bekezdés b) pontjában foglalt „jognyilatkozat” meghatározás – a megsemmisítésre tekintettel – csak a rendelkezés hatálya alá tartozó sörre vonatkozatható. Ebben az összefüggésben pedig az indítványozó nem fogalmazott meg alkotmányossági kifogást. Ezért az Alkotmánybíróság a Kertv. 7/B. § (7) bekezdés b) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.
- [120] 3.2. Ugyanígy elutasította az Alkotmánybíróság a „gyártó” és a „vállalatcsoport” kifejezések megsemmisítésére irányuló indítványi elemeket, mivel az indítvány kizárólag az Alkotmánybíróság által megsemmisített termékfajtákkal összefüggésben állította ezen kifejezések alaptörvény-ellenességét. Az indítvánnyal nem érintett termékfajttal (sör) összefüggésben ezek a kifejezések nem képezték alkotmányossági vizsgálat tárgyát, erre tekintettel tehát az Alkotmánybíróság nem vonta le a megsemmisítéssel érintett termékfajtákkal összefüggésben megállapított alaptörvény-ellenesség jogkövetkezményét.

VII.

[121] A határozatot az Abtv. 44. § (1) bekezdésének első mondata alapján közzé kell tenni a Magyar Közlönyben.

Budapest, 2024. június 25.

Dr. Juhász Imre s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Juhász Imre s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Haszonicsné dr. Ádám Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Dr. Lomnici Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Patyi András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Varga Réka
előadó alkotmánybíró helyett

Haszonicsné dr. Ádám Mária alkotmánybíró különvéleménye

[122] A határozat rendelkező része 1. pontjában foglalt, a Kertv. 7/B. § (1) és (2) bekezdésének az „ , üdítő- és gyümölcsital, gyümölcsle és gyümölcsnektár, valamint ásványvíz és szikvíz (szódavíz)” szövegrésze, valamint (8) bekezdésének *b*) pontja alaptörvény-ellenessége megállapításával és megsemmisítésével nem értek egyet.

[123] Nem osztom a többségi határozatnak – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében deklarált jogállamiságból következő – normavilágosság követelménye megsértésének a levezetését és megállapítását. A határozat szerint a Kertv. nem tartalmaz értelmező rendelkezést, vagy utaló szabályt az üdítő- és gyümölcsital, gyümölcsle és gyümölcsnektár, valamint ásványvíz és szikvíz (szódavíz) termék kategóriákra és a fellelhető definíciók részben adójogi, részben élelmiszerbiztonsági tárgyú jogszabályokban találhatóak, ami olyan súlyú jogalkotási hiba, hogy a vonatkozó rendelkezés tárgyi hatályának jogértelmezés útján való feloldhatatlan bizonytalanságát eredményezi és önkényes jogértelmezésre vezethet.

[124] A Kertv. valóban nem tartalmazza a hivatkozott fogalmak meghatározását, azokat, ahogyan a többségi határozat is idézi, különböző szintű jogforrások és tájékoztatók szabályozzák. Így, a gyümölcsle és gyümölcsnektár fogalmát a Magyar Élelmiszertörvény 11. melléklete; az ásványvíz és szikvíz fogalmát a Vízir. állapítja meg. Az üdítőitalokra és gyümölcsitalokra önálló jogi szabályozás nincs, előállításuk az élelmiszerekre vonatkozó általános szabályok szerint történik. Fogalmukat, megnevezésüket, jelölésüket a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériumnak a gyümölcsitalok és üdítőitalok útmutatójáról szóló közleménye (2007-ben jelent meg a minisztérium hivatalos lapjában, a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Értesítőben) tartalmazza. Eszerint „[g]yümölcsital: olyan alkoholmentes ital, amely legalább 12% gyümölcslevet tartalmaz. Üdítőital: olyan alkoholmentes ital, amely 12%-nál kevesebb gyümölcslevet, növényi kivonatot, vagy ezek keverékét vagy amely ízesí-

tésként kizárólag aromát tartalmaz”. A Neta. 1. melléklete a népegészségügyi termékadó-köteles termékek meghatározása között definiálja az üdítőitalok kategóriájába tartozó termékeket.

- [125] Az Alkotmánybíróság kezdetektől követett gyakorlata értelmében a jogbiztonság és normavilágosság követelménye a jogalkotótól azt kívánja meg, hogy a jogrendszer egésze, annak részterületei, valamint egyes szabályai világosak, egyértelműek, hatásukat tekintve kiszámíthatóak és a norma címzettjei számára előreláthatóak legyenek, valamint a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzanak. A szabályozás mindaddig nem sérti a normavilágosság elvét, amíg nem minősül a jogalkalmazó számára értelmezhetetlennek. A normavilágosság követelményének sérelme miatti alaptörvény-ellenesség megállapítására alapvetően akkor kerülhet sor, ha a jogszabályi rendelkezés bizonytalansága vagy ellentmondásossága a jogszabály alkalmazása során nem oldható fel {lásd: 3051/2020. (III. 2.) AB határozat, Indokolás [16]–[17]}.
- [126] Az indítványozó bíróságnak a kifogásolt rendelkezésekkel összefüggő érvelése szerint az alkalmazandó szabályok hiányosak, ekként ellentmondás-mentesen és az önkényes értelmezés lehetőségét kizárva nem alkalmazhatók.
- [127] Az Alkotmánybíróság következetesen érvényesített álláspontja viszont, hogy csak a jogalkalmazás számára eleve értelmezhetetlen jogszabály sérti a jogbiztonságot, önmagában nem alaptörvény-ellenes, hogy egy adott normaszöveg a jogalkalmazás során értelmezésre szorul, a jogbiztonság elvéből nem következik a jogalkotónak olyan kötelezettsége, hogy minden fogalmat minden jogszabályban külön meghatározzon {lásd: 3047/2013. (II. 28.) AB határozat, Indokolás [22]}.
- [128] Tekintettel arra, hogy ebben az esetben a vitatott fogalmak tartalma – véleményem szerint – jogalkalmazói értelmezéssel egyértelműen megállapítható, ezért úgy vélem a bíróság által megfogalmazott normavilágossággal összefüggő alkotmányossági aggály nem megalapozott. A Kertv. 7/B. § (1) és (2) bekezdésének az „ , üdítő- és gyümölcsital, gyümölcslé és gyümölcsnektár, valamint ásványvíz és szikvíz (szódavíz)” szövegrésze, valamint (8) bekezdésének *b*) pontja alaptörvény-ellenessége megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt el kellett volna utasítani, vagy legfeljebb az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 46. § (3) bekezdésében biztosított jogkörben, a hatályos jog kímélete érdekében, alkotmányos követelményt megállapítani, különösen, mivel az indítványozó bíróság maga is megfogalmazta ez utóbbi kérést.

Budapest, 2024. június 25.

Haszonicsné dr. Ádám Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós alkotmánybíró különvéleménye

- [129] Nem értek egyet a rendelkező rész 1. és 2. pontjában írt megsemmisítéssel az alábbi indokok miatt.
- [130] Nem vitatom, hogy a Kertv. 7/B. § (2) bekezdése a kérdéses termék kategóriák – üdítő- és gyümölcsital, gyümölcslé és gyümölcsnektár, valamint ásványvíz és szikvíz (szódavíz) – fogalom meghatározása tekintetében többféle értelmezést is lehetővé tesz. Ugyanakkor minden norma értelmezésre szorul, a jogszabályok egyre növekvő száma és bonyolultsága ezt az értelmezési igényt folyamatosan növeli. A norma megszővegezéséből fakadó nehézségek azonban csak akkor vetik fel a jogbiztonság sérelmét, és válik elkerülhetetlenné a norma megsemmisítése, ha a jogszabály eleve értelmezhetetlen, és ez az alkalmazását kiszámíthatatlanná, a norma címzettjei számára előreláthatatlanná teszi {3106/2013. (V. 17.) AB határozat, Indokolás [10]; lásd hasonlóan: 3413/2023 (X. 11.) AB határozat, Indokolás [25]}.
- [131] A jelen eljárás alapjául szolgáló ügyben az eljáró hatóság a törvény céljával összhangban, az Alaptörvény 28. cikkének alkalmazásával, álláspontját részletesen indokolva értelmezte a kérdéses jogszabályi rendelkezés tartalmát. Kifejezetten utalt a Kertv. preambulumban megfogalmazott jogalkotói célokra (mikro-, kis és középvállalkozások fennmaradására, fejlődésük előtérbe helyezésére) továbbá a Kertv. kérdéses rendelkezéseit bevezető Kertvm.-mel elérni kívánt célokra (a fogyasztók számára nyitva álló választási lehetőségek bővítése, a kizárólagos termékértékesítési szerződések visszaszorítása).
- [132] Mindezekre tekintettel álláspontom szerint a jelen esetben az indítványban megfogalmazott érvek alapján nem állapítható meg, hogy a kifogásolt rendelkezések a jogbiztonságot sértő, jogértelmezéssel feloldhatatlan normatartalmat hordoznának.

[133] Végezetül utalok arra, hogy a Kertv. 7/B. § (1) bekezdését az indítványozó nem támadta, ezért a vizsgálat kiterjesztését és e jogszabályi rendelkezés megsemmisítését ez okból sem tartom indokoltnak.

Budapest, 2024. június 25.

Dr. Juhász Imre s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

[134] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2024. június 25.

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/2313/2023.
Megjelent a Magyar Közlöny 2024. évi 74. számában.

